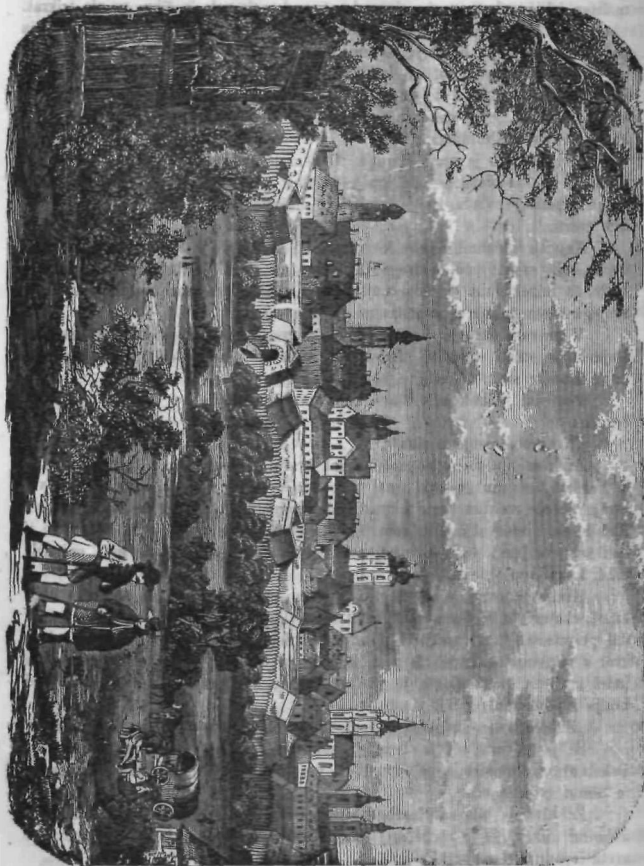

Temešvar.

Glavno mesto tamiškega komitata na Ogerskem je trdnjava Temešvar. To kraljevo svobodno mesto je pravilno in trdno zidano, snažno in prijetno ter šteje blizu do 33.000 prebivalcev. Pravo ali nôttranje mesto je trdnjava, ki je obdana s trojnim zidovjem in vodnimi jarki. K mestu

se prištevajo tudi tri jako oddaljena predmestja, ki so: Mihala, pred dunajskimi vrati, kjer živé večinoma Rumuni; Jožefovo predmestje pred petervaradinskimi vrati, jako pravilno zidano in od Beginega kanala pretrgano in fabriško predmestje pred sedmograškimi vrati s srbskimi prebivalci. V poslednjih letih se je Temešvar zelo povzdignil in olupšal. Zunaj trdnjave so lepi zeleni drevoredi, ki peljejo v predmestja in dajejo mestu jako zalo podobo. Tudi za lepa izprehajališča se je skrbelo. Najznamenitejša poslopja so: stolna cerkev v gotičkem slogu zidana, cerkev nezedinjenih Grkov, farna cerkev, sinagoga, stari Hunyadski grad, škofovska poslopja, nemška in grška mestna hiša in velikanske vojašnice. Na gimnaziji se poleg latinskega in grškega uči tudi nemški, ogerski, rumunski in srbski jezik. V mestu živi veliko število rokodelcev in tovarničarjev, posebno strojarjev, suknarjev, tkalcev, opekarjev i. t. d. Jako živahna je kupčija z različnim blagom. — Leta 1552. prilomastili so Turki na Ogersko, in turški vezir Ahmet Paša oblegel je Temešvar. Mesto je bilo izročeno necemu zelo junaškemu možu, Stepanu Lozonczyju. Ta junak je sklenil raje umreti nego sovražnikom prepustiti mesto, zato je napravil oporoko (testament) in jo poslal svojej ženi s poveljem, naj zastavi vse imetje ter kupi smodnika in nabira novih vojakov. Njegov pisar, Stepan Földvari, preoblekel se je v turško obleko in srečno odnesel pismo, kamor je bilo namenjeno. Nove vojaške čete so se nabirale, smodnik se je nakupil in vse je bilo užé pripravljeno, ali zamán. Vodja Mihans Toth, povedal je blizu mesta sovražnikom, kam se četa pomika, in mnogo jih je pobegnilo, a drugi so bili od Turkov vjeti in pobiti. Lozonczyjeva stanovitost se temu ni upognila. Velik del zidovja je ležal užé podrt, ali Turki se vendar še niso upali mesta napadati. Dva glavna bojevalca obojih strank, Kubad, od turške, in Blaž, od madžarske strani, sta se spopala. Turek se je zadr: „Jaz se imenujem Kubad,“ in je zamahnil s svojo sabljo. Madžar se je turške sablje ubranil in zavpil: „A jaz se imenujem Balay,“ ter je vsekal Turka z vso močjo preko glave. Naposled se je moral Lozonczy vendar udati. Turki so mu bili obljubili prost izhod iz mesta, ali obljube niso držali. Lozonczy je bil, ko se je še poprej évrsto branil, od Turkov premagan, kateri mu so potem glavo odsekali in jo Sultanu poslali.

Leta 1716. je bil grof Merzy za deželnega poglavarja v Banatu. On si je pridobil največ zaslug, da se je mesto Temešvar povzdignilo iz nekdanjih razvalin zopet do najlepše urejenega mesta na Ogerskem. On je tudi pomnožil okope in vsa druga dela, ki se štejejo k trdnjavi. Drug dobrotnik Temešvarskega mesta je bil Ivan grof Coronini, nekdanji odgojitelj našega presvitlega cesarja. Coronini si je mnogo zaslug pridobil za prospeh in povzdigo mesta ter si je s svojo dobrohotnostjo in pravicoljubnostjo pridobil prebivalce različnih narodnosti. On je bil 1850. l. vojaški in civilni poglavar. Temešvarci so mu iz spoštovanja in hvaležnosti postavili v mestnem parku lep spomenik.

V poslednjem času je zadela mesto velika nesreča. Temešvarci nimajo nobenega gledališča več. V dan 30. aprila 1880. l. pogorelo jim je gledališče do tal. To prekrasno poslopje je bilo še novo, kajti pet let pred pogoriščem se je bilo še le odprlo.